

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

מדע המדינה

הוראות

- א. משך הבחינה: שתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון	–	(ארבעה סעיפים $\times 12\frac{1}{2}$)	–	50 נקודות
פרק שני	–	(חמש שאלות $\times 10$)	–	50 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) יש לענות בתמצות ובבהירות.
(2) בתשובותיכם יש להשתמש במושגים שלמדתם.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

לפניכם השאלות 1-4, ובכל אחת מהן שני סעיפים. מכל השאלות ענו על ארבעה סעיפים סך הכול (לכל סעיף – $12\frac{1}{2}$ נקודות).

1. ממשלת צרפת חוקקה חוק שאוסר על האזרחים הלא-מחוסנים (נגד נגיף הקורונה) להיכנס למקומות ציבוריים.

בעקבות החוק הפגינו המונים ברחבי צרפת והניפו שלטים: "לא לדיקטטורה" ו"מקרון [עמנואל מקרון – נשיא צרפת], אנחנו לא רוצים את אישור הבריאות שלך".

חדשות חוץ. (2021, אוגוסט, 8). צרפת: ממחר – הגבלות חריפות על הלא-מחוסנים; מאות אלפים הפגינו נגד, כלכליסט. אוחר מתוך: calcalist.co.il [30.11.2021]

א. הציגו ארבע רמות של השתתפות פוליטית, והדגימו שתיים מהן מן הפתיח.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "האדם הפוליטי" מאת רוברט דאל.

ב. הציגו שני גורמים שיכולים להשפיע על ההחלטה של האזרחים בצרפת לציית לחוק המתואר בפתיח.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "מקור הציות" מאת רוברט מקאיבר.

2. אלפי אזרחים בקובה יצאו להפגנות כדי למחות על המשבר הכלכלי החמור שפוקד את המדינה זה 30 שנה. משבר זה

בא לידי ביטוי במחסור חמור במזון, דלק ותרופות. נשיא קובה הבטיח שהממשלה לא תיכנע לדרישות המפגינים. הממשלה הקומוניסטית במדינה הגבירה את דיכוי המפגינים והפעילים הפוליטיים, סגרה את רוב ערוצי התקשורת עם העולם, פרשה כוחות ביטחון בכל רחבי המדינה, ועצרה יותר ממאה אנשים.

דה קורדובה, ח. ופרז, ס. (2021, יולי, 13). הפגנות חסרות תקדים בקובה בעקבות המשבר הכלכלי החמור ביותר מזה עשורים, ג'ורנל. אוחר מתוך: globes.co.il [20.12.2021]

א. הציגו שלושה תנאים ליציבות הדמוקרטיה, והסבירו כיצד אחד מהם לא מתקיים בקובה ולא מאפשר לה להיות דמוקרטית.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "דמוקרטיה יציבות ולא יציבות" מאת בנימין נויברגר.

ב. אילו שני מאפיינים של משטר טוטליטרי באים לידי ביטוי בקובה? הסבירו את תשובתכם באמצעות הפתיח.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "קווי האופי הכלליים של הדיקטטורה הטוטליטרית" מאת קרל י. פרידריך וזביגניב בז'ינסקי.

3. הרשויות בברלין אסרו לקיים הפגנה נגד הגבלות הקורונה, אבל בית המשפט התיר אותה. בתחילת חודש אוגוסט 2021

הפגינו בברלין כ-20 אלף בני אדם נגד הגבלות הקורונה. הם לא עטו מסכות והתעלמו בכוונה מן ההנחיות לשמירת מרחק. קנצלרית גרמניה אנגלה מרקל אמרה בתגובה: "יש להמשיך ולהתייחס לקורונה ברצינות".

רויטרס. (2020, אוגוסט, 29). בברלין אסרו הפגנה נגד הגבלות הקורונה, בית המשפט התיר. ynet. אוחר מתוך: ynet.co.il [20.12.2021]

א. הציגו שניים מן ההסדרים המדיניים לפתרון בעיות המדינה המודרנית, והדגימו כיצד אחד מהם בא לידי ביטוי בפתיח.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "תכונות יסוד של המדינה המודרנית" מאת שמואל נח אייזנשטדט.

ב. לדעתכם, כיצד היה הובס מתייחס להחלטת בית המשפט להתיר את ההפגנה? נמקו את תשובתכם.

4. חוקרים רבים סבורים ששיתוף האזרחים בקבלת החלטות מדיניות מוביל לחיזוק הדמוקרטיה ולהגברת האפקטיביות של הממשל. בשל הירידה בשיעור האזרחים שהביעו אמון בממשל, גבר בעת האחרונה בישראל העיסוק בשאלת השתתפות האזרחים בתהליכי קבלת ההחלטות.

טבת, א. (2006, ינואר). השתתפות עובדים בתהליכי קבלת החלטות: הערכת ביצועים, אמון ודמוקרטיה – המקרה של חברת החשמל לישראל בע"מ, מחוז ירושלים, אוניברסיטת בן גוריון, בית הספר לניהול. אוחזר מתוך: aranne5.bgu.ac.il [20/12/2021]

א. הציגו שני מאפיינים של הדמוקרטיה, והדגימו מאפיין אחד מן הפתיח.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "הדמוקרטיה – עקרונות ומאפיינים" מאת יורם פרי.

ב. לדעתכם, כיצד היה אפלטון מתייחס לשאלת השתתפות אזרחים בקבלת החלטות מדיניות? נמקו את תשובתכם.

פרק שני (50 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 5–16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. עקב מגפת הקורונה, העניק הפרלמנט בהונגריה לראש הממשלה, ויקטור אורבן, את הסמכות למשול ללא עוררין לפרק זמן בלתי מוגבל. ארגונים לזכויות אדם טוענים כי בכך הוקפאה למעשה הדמוקרטיה במדינה.

ושינגטון פוסט. (2020, אפריל, 5). החוק שמעניק לראש ממשלת הונגריה סמכויות בלתי מוגבלות, מקור ראשון. אוחזר מתוך: makorrishon.co.il [20/12/2021]

הציגו את שלושת סוגי המשטרים לפי אריסטו. בתשובה התייחסו למספר השליטים ולקיום חוק המגביל את השליטים בכל אחד מסוגי המשטרים. הדגמו אחד מסוגי המשטרים מן הפתיח.

6. ארגון "קפיטליזם קשוב ישראל" הזמין את עובדי המגזר העסקי למפגש מקוון למען סולידריות, אחווה ואחדות. נציגי החברות העסקיות הוזמנו להציג מידע על דרכים בין ערבים ליהודים במגזר העסקי.

אשכנזי, ש. ולביא, ב. (2021, מאי, 15). "כולנו משלמים את מחיר השנאה": מיזמים בעד סולידריות ברחבי המדינה, גלובס. אוחזר מתוך: globes.co.il [20/12/2021]

הציגו ערך אחד שבא לידי ביטוי בפתיח, וצינו מאפיין אחד של הערך. בתשובתכם הסתמכו על המאמר "סובלנות פוליטית בישראל" מאת מיכל שמיר.

7. ארגון הטאליבן (ארגון טרור באפגניסטן) משתמש במדיה החברתית כדי לגייס תמיכה. בזמן ההשתלטות של הארגון על אפגניסטן, הוא פרסם תכנים שהציגו השתלטות שקטה ורגועה, כדי להסתיר את פעולות ההרג והאכזריות שנקט למעשה.

כביר, ע. (2021, אוגוסט, 18). בדרך לקאבול, הטאליבן השתלט גם על הרשתות החברתיות, כלכליסט. אוחזר מתוך: calcalist.co.il [20/12/2021]

הסבירו מהי "עיתונות חופשית" ומהי "עיתונות מגויסת". איזו משתיהן באה לידי ביטוי בפתיח? נמקו את תשובתכם. בתשובתכם הסתמכו על המאמר "כלי התקשורת והדמוקרטיה בישראל" מאת דינה גורן.

8. יותר מ-200 אלף מפגינים בצרפת יצאו בספונטניות לרחובות ומחו נגד הגבלות של התו הירוק במרחבים ציבוריים.

אוני, א. (2021, אוגוסט, 1). יותר מ-200 אלף צרפתים יצאו לרחובות נגד השימוש בתו הירוק במדינה, גלובס. אוחזר מתוך: globes.co.il [20/12/2021]

הסבירו מהי קבוצת האינטרס המתוארת בפתיח. בתשובתכם הסתמכו על המאמר "קבוצות אינטרס בישראל" מאת יעל ישי.

9. לפי החוק באיראן, הנשים חייבות ללבוש בגד שמכסה את הגוף מכף רגל ועד ראש. הפרת החוק כרוכה בקנס ובצעדים משפטיים.

ישראל היום. (2017, דצמבר, 28). איראן: נשים לא ייעצרו על הפרת קוד הלבוש. אוזר מתוך: israelhayom.co.il [20/12/2021]

כיצד היה מקיאבלי מתייחס לחוק זה? נמקו את תשובתכם והתייחסו למעמד הדת במדינה על פי מקיאבלי.

10. לפניכם טענה: "מקיאבלי והובס הם שני הוגים שדוגלים במשטר אבסולוטי".

הסבירו מדוע כל אחד מהם מצדיק את המשטר האבסולוטי.

11. הציגו את ההגדרה של דמוקרטיה על פי אברהם לינקולן. הציגו ביקורת אחת על הגדרה זו.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "הדמוקרטיה – עקרונות ומאפיינים" מאת יורם פרי.

12. קנצלר אוסטריה, סבסטיאן קורץ, התפטר מתפקידו בעקבות חשד שנתן שוחד תמורת סיקור חיובי בתקשורת וחשד

להפרת אמונים. קורץ הכריז על התפטרותו לאחר שנשמעה ביקורת ובה דרישה להחליפו בשלטון.

סוכנויות הידיעות. (2021, דצמבר, 2). הפתעה באוסטריה: הקנצלר לשעבר קורץ פורש מהפוליטיקה בגיל 35, [YNET](http://ynet.co.il). אוזר מתוך:

ynet.co.il [20/12/2021]

מהו תפקיד ההנהגה בעיצוב החברה? הסבירו כיצד הוא בא לידי ביטוי בפתיח.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "סובלנות פוליטית בישראל" מאת מיכל שמיר.

13. בתקופה האחרונה מתגברת בחברה הערבית בארץ הדרישה מן המדינה למגר את האלימות בחברה הערבית.

אלעזר, ח. (2021, אוקטובר, 7). האלימות והשפעתה על התפתחות החברה הערבית בארץ, [הארץ](http://haaretz.co.il). אוזר מתוך: haaretz.co.il [20/12/2021]

על פי רוסו, האם הדרישה למגר את האלימות בחברה מבטאת את הרצון הכללי או את רצון הרוב? נמקו את תשובתכם.

14. מאז התפשט נגיף הקורונה בסין, ניסתה הממשלה בסין להסתיר נתונים על ממדי ההידבקות בנגיף ולהשתיק את

הקולות שהתריעו על "אוזלת ידו של המשטר בטיפולו במגפה". נוסף על כך, הממשלה ניסתה להאדיר את פעולותיו של

נשיא המדינה, ש"מקדיש את כל כולו" למאבק במגפה.

ערן, ע. ולביא, ג. (2020, מרץ, 31). סין והקורונה: ממשיך להזדמנות, מבט על, גיליון 1290. אוזר מתוך: inss.org.il [20/12/2021]

על פי הפתיח, הציגו שני תפקידים של התקשורת שאינם באים לידי ביטוי בסיקור הצעדים שנקטה ממשלת סין.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "כלי התקשורת והדמוקרטיה בישראל" מאת דינה גורן.

15. משנת 2015 רשאויות הנשים בערב הסעודית להתמודד בבחירות למועצה הדתית ולרשויות המקומיות.

קייס, ר. והסוכנויות. (2015, דצמבר, 12). תמונות היסטוריות מסעודיה: נשים מצביעות בקלפי, YNET. אוחזר מתוך:

ynet.co.il [20/12/2021]

צינו שני מאפיינים של מדינה מודרנית.

הסבירו כיצד שני המאפיינים שצינתם באים לידי ביטוי בפתיח.

בתשובתכם הסתמכו על המאמר "תכונות יסוד של המדינה המודרנית" מאת שמואל נח אייזנשטדט.

16. תנועת "הירוקים" בגרמניה הייתה בתחילת דרכה תנועה חברתית שפעלה למען איכות הסביבה. במשך הזמן היא הרחיבה

את פעילותה לנושאים חברתיים נוספים. בבחירות שהתקיימו בגרמניה בשנת 2021 זכו "הירוקים" ב-15% מקולות הבוחרים.

הציגו הבדל אחד בין מפלגה לקבוצת אינטרס.

הסתמכו על הפתיח והציגו אם "הירוקים" בגרמניה היא מפלגה או קבוצת אינטרס. נמקו את תשובתכם.

בססו את תשובתכם על המאמר "קבוצות אינטרס בישראל" מאת יעל ישי.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך